

Υπέρβαση και Διατήρηση του Εθνικού Κράτους στην Σημερινή Ευρώπη *

του Χρήστου Ροζάνη

Η ευρωπαϊκή ηπειρος υπήρξε, τους τελευταίους δύο δυταχιστών αιώνες, ο φοναδι-
μός γνήσιος χώρος, όπου η ανθρώπινη κοινωνία οργανώθηκε πολιτικά στην βάση μιας
σύμπληξης του ανθρωπίνου γυνώρισματος του κράτους (έδαφος, λαός, ερουνσία)
με το υποκειμενικό γυνώρισμα του έθνους (έχέση συγγένειας του λαού που προσδιορί-
ζεται από κοινά άλλα γυνώρισματα, όπως η γλώσσα, η θρησκεία, η πολιτιστική πα-
ράδοση, τα αραιβάτα συρφετάτα). Σε κανένα άλλο γνήσια του πλανήτη η εύλαση
της σύμπληξης αυτής πήρε ζέτοιες διαστάσεις: θα λέγαμε, αντίθετα, ότι η φυσική
μία του σύγχρονου κράτους, στον υπόλοιπο κόσμο, συρροείται από τη συρμένη
πολυεδνικών - πολυφυλετικών πληθυσμών, και από τη συνεπαχόμενη συνήαση, σε κα-
θε κράτος, κοινότητας γλωσσών, θρησκευμάτων, πολιτισμών, κ.ο.κ.

Ο εθνικά οριοειδή χαρακτήρας του σύγχρονου ευρωπαϊκού κράτους δεν επιεύχθηκε,
φυσικά, με ανύδριο τρόπο. Η επιδιώαση ειρώη «κοινό έδαφος και ερουνσία για
εδνικά ομοιογενείς πληθυσμούς» συνεπαχόταν συνταρακτικές αλλοιώσεις της πολιτικής
γεωγραφίας της ηπείρου: και υπήρξε, έτσι, προΐόν αιματηρών συρροδών, επαναστα-
σιών κινημάτων, πολιτικών διεργασιών. Η εθνική ολυνήρυση στην Ευρώπη, παρόλα
αυτά, δεν μπόρεσε ποτέ να αχίζει την ιδανική ομοιομορφία: όλα περισσότερα
εδνικά κράτη, που αναδύθηκαν από τη διεθνή κινησιώηλα του 19^{ου} και του 20^{ου}
αιώνα, έχυλνθίστηκαν, αλλού λιχότερο κι αλλού περισσότερο, γνήσια πληθυσμών
με διαφορετικά εθνικά γυνώρισματα, από αυτά της δεσπόζουσας ομογένειας. Κι αυτοί
οι πληθυσμοί είτε αναζητήσαν, με τη φυγή τους, καλαφύιο στην εθνική έδρα τους,
είτε αφοκινώθηκαν από τη πλειοψηφία, είτε διατηρήθηκαν απροσβλήτοι από το συ-
ριαρχο παράδειγμα. Η δημοκρατική οργάνωση της ευρωπαϊκής κοινωνίας, και η
διεθνή πρότασία των μειονοτήτων, που αναδύθηκε ιδιαίτερα στον μεσοπόλεμο,
επέερεψε την όχι κυρίως κραταρμούς διατήρηση της ιδιαίτερη/τας οριμένων αν' αυτά
των πληθυσμών, και τη διαίυνση των χαρακτηριστικών τους.

Η αυταρέα, όμως, του ευρωπαϊκού εθνικού κράτους άρχισε να κλονίζεται
μετά από το δεύτερο παχυσόριο πόλεμο, από λειψυχνιές ροιές υπέρβασης του.
Το βασικό του γυνώρισμα, η συκείρυση της ερουνσίας κι η απρόσβλητη «εσωτερική»
δυνατότητα λήψης των αποφάσεων από εθνικά όργανα άρχισε να υποσύνεται
όλους πειρασμούς της ομοιομορφικής αποεταρσιώησής της και της μερικοποίησης των
υαίων ^{ομοιομορφικής} ^{των κρατών} υπέρβασης. Η αναδηγούση έχει, οδήαεί, σε όρισένει υπήρχει παραχυρσίσεις
εδνικής κυριαρχίας - ιδιαίτερα για όλα κράτη συρφέαουν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα - 1

2α - που αλλοιώνουν την αρχική ερμηνεία του κράτους, οι ενδεχόμενες 2γ' και 2δ' διαφοροποιήσεις της πολιτικής δομής της ευρωπαϊκής κοινωνίας.

Από την άλλη μεριά, στον ανθιστά αυτή της διαδικασίας υπερβάσης, έχουμε μια άλλη πρόκληση για το εθνικό κράτος, την ανασύσταση εντονών πολιτών εθνικών. Οι μαχητικές αντιδράσεις των εθνικών μειοψηφιών δεν είναι, βέβαια, προφανώς φαινόμενο. Έχει, όμως, διογκωθεί 2α βελαντιά χρονιά, ως αποτέλεσμα της βωρεντικής έρως της νέας Ανατολικής Ευρώπης (επιδιώξεις μετά τη φιλελευθέρωσή της ή την άρση της ψυχροπολεμικής απειλής). Και καθώς η ιστορία γίνεται συνήθως κατά κράτος, 2α διαφορές που 2β και 2γ και 2δ και 2ε αλληλεπικλύπτουν μειοψηφιών - απόκριση, αυξημένος βαθμός αυτονομίας, ευρύτερη πρόσβαση μειονοτικών ηθικών - συστημάτων 2β σε ένα ενιαίο δόγμα, συλλαχούν με αόριστο τρόπο σε μία ανόμοια κλίση του εθνικού κράτους. Οι οι δύο αντιπαραθέσεις, 2δ και 2ε, τους αδύνατους, καλλιεργούν τον κοινό νόμο.

Ανέναντι σε αυτά 2α διαδύναμις ευημερίας ενδυναμώνεται, φυσικά, οι αντίστοιχοι του κατεστημένου κράτους " 2δ και 2ε πολιτικές, 2δ και 2ε θεωρίες. Οι είναι εν- διαφέρον να διερευνήσουμε τις προεκτάσεις της διεθνούς κοινωνίας (και ειδικότερα της ευρωπαϊκής) να προτάσει με θεωρητικούς ευημερούς 2δ και 2ε 2α παρ' όσον με την ανάδυση των θεσμών που διαμορφώνονται στην Ευρώπη γίνεται πιο εύκολο στον καθεύον να συλλάβει και οι πολιτικές παραμέτρους, οι οποίες τους προλαβαίνουν.

Η λύση της αρχής της αυτοδιάθεσης των λαών

Η μαζικοποίηση του τριτοκοσμικού κινήματος και οι ανάγκες της αποασοιομοποίησης έδωσαν μια ώθηση στην αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών, που μεσοπρόσθε, χωρίς περιορισμούς, ως τις αρχές της δεκαετίας του '70. Με ηλειτουργίες 2δ γενική συνέλευση του Ο.Η.Ε. που υπερκερίσαν ογκαντικά οποιεσδήποτε αντιρρήσεις, 2α νέα κράτη του Νότιου Ημισφαίριου κατόρθωσαν να αναγκάσουν την αρχή της αυτοδιάθεσης σε ένα ιερό δόγμα δικαιώμα των λαών, που, καίτοι από ορισμένες περιπτώσεις, υπερέχουσε οι αυτί 2δ γενικά αποδεκτή αρχή 2δ απαγορεύσει χρεώσι δια-

Η αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών, έτσι όπως απόλυτα διατυπώθηκε 2δ φάση της αποασοιομοποίησης, εντείβε τον ισχυρισμό υπέρ της με την ανόδο 2δ ανεξαρτησίας και κυριαρχίας 2δ μεγάλη ηλειτουργία των ανδρικών που 2δ διεδικούσαν 2δ περιοχή των ακοιτών. Οι ατύρπτοι, λαοί περιορίστηκαν 2δ δαίμονα των δύο χερμών, και 2α νέα κράτη έπαψαν να διεδικούν με 2δ ίδιο πάθος την εφαρμογή της αρχής. Θα βέβαια, 2δ και 2ε, που βαθμιαία διαμορφώθηκε μια άλλη, εντοχή, 2δ με δεδομένο 2δ γεγονός 2δ 2α νέα κράτη 2δ κληρονομήσαν βελαντιά, χωρίς βέβαια 2δ εθνικό χαρακτήρα. 1

ρα ορισμένων λαών, σε πολυεθνικές - πολυφυλετικές ενότητες, η αρχή της αυτοδιάθεσης άρχι-
 σε να ενοχλεί. Ανεξάντλο ενδεχόμενο να χρησιμοποιηθεί εις βάρος του πρώτου κινήσει-
 υι ερμηνεύει, και να θέσει σε κίνδυνο την νεοβρεταν ανεξαρτησία και κυριαρχία καλών με
 ευθραυστές δομές, η αυτοδιάθεση άρχισε να σχετικοποιείται. Μέσα στη δεκαετία
 του '70 - οι από τότε - ο Ο.Η.Ε. αναλαμβάνει μια νέα όψη της, που αντιλαμβάνεται
 θέλει και συνυπολογίζεται πια με τριάν αλλα, καίτοι παραμελημένη ως 24 τότε, αρχί-
 αυτών της εδαφικής ακεραιότητας και πολιτικής ανεξαρτησίας. Ο συμβιβασμός ανά-
 μεσα στην δύο αντίθετες αρχές, που υλοποιούνται με μια σειρά καταστάσε-
 υνών ψηφισμάτων του Ο.Η.Ε. καίτοι σαφώς υπέρ της δεύτερης: η αρχή της εδαφικής
 ακεραιότητας του κράτους δεν μπορεί να κινδυνεύσει από την αρχή της αυτοδιάθεσης,
 παρα' όλων την αιτία και καίτοι δύσκολη περιήγηση, που θα αζητήσα ενός
 λαού μέσα στο κράτος δεν μπορούν να βρουν διεξόδο με την προσφυγή στην υφάρ-
 αυτηροσυνεπείς διαδικασίες εξωτερικού τους, στα πλαίσια των κρατικών θεμάτων. Το
 διεθνές δίκαιο δεν απαίρει την επίλυση του προβλήματος εις όφελος των διεκδικη-
 βουν του αιτούντος λαού: αρκεί να την υπαρκτή της δυνατότητας προσφυγής του λαού
 στα αντιπροσωπευτικά κρατικά όργανα, για να θεωρήσει ότι, καίτοι από αυτές τις
 συνθήκες, δικαίωμα αυτοδιάθεσης δεν νομιμοποιείται. Στην ουσία οι διαλυτικές
 των ψηφισμάτων του Ο.Η.Ε., που διαμορφώνουν την τρέχουσα ενδοχή της αυτοδιάθεσης,
 έχουν ως σημείο αναφοράς τις λίγες περιπτώσεις των αλύτα ατύχων λαών, οι
 αλύτα ειδικότερα αυτές που υποφέρουν από πολιτικές φυλετικών διακρίσεων και
 από τα κατ'εξοχή αντισυμβαλλόμενα διασυρμένα.

Στην Ευρώπη η αναρχία της αρχής της εδαφικής ακεραιότητας την κορυφή
 του διεθνούς μελήματος ολοκληρώνεται, σε πρώτο στάδιο, με το ΕΛΟΙΝ (1975). Το
 αμετάκλητο των συνόρων, η αποδοχή του μετανάστευτικού γενοκτονικού χάρτη, και η
 επίλυση των διαφορών με ειρηνικά μέσα διατηρούνται πιαν οδωγή ενυχή σχέσεων
 Ανατολής - Δύσης την ήπειρο μας. Στην ουσία το τρίτομο εδαφικής ακεραιότητας - ανα-
 ραβία των συνόρων ^{-ειρηνική επίλυση των διαφορών} εξαφανίζεται μαυοποιείται και τις δύο αντίθετες πλευρές,
 καίτοι η Δύση αντιλαμβάνει διαδοχικές τάσεις από ορισμένους λαούς (Βάσκοι, Ιρλανδοί, Κορσικανοί, κ.ο.κ.) και συνάγει το φάσμα της για τον οδοιπό-
 ρο επενταδισμό, ενώ η άλλη όψη - που δεν έχει αυτιστική δυνατότητα προβληματά
 μες την αυταρχική της αέρας της εξουσίας - βρίσκει μαυοποιίες από την
 αναγκαιότητα των κελυμένων της από τις Δύες. Η αρχή της αυτοδιάθεσης ούτε
 ούληται, ούτε ενδιαφέρει ως γαργα ήπειρο την περίοδο ως το 1985.

Με την προσέγγιση Ανατολής - Δύσης το συνολικό μέγεθος διαταραχής. Η
 αρχή της αυτοδιάθεσης επανέρχεται στο προσκήνιο, και μαζί της η περίεργη του

υαλειζόμενων κρατών για το μέλλον της αριστείας τους. Οι ευρωπαϊοί μηχανικοί - Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Συμβούλιο της Ευρώπης, ΔΑΣΕ - αναλαμβάνουν μια ευρωπαϊκή προεργασία των θεσπίσεων δεδομένων επί νέας πρακτικής συνθήκης. Ευρωπαϊκή η οποία σε μικρό χρονικό διάστημα έχει αποδώσει καρπούς, κυρίως στον τομέα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των μειονοτήτων.

Η Γερμανία αυτή επιδοχία των ευρωπαϊών μηχανισμών αντανακλά τις προτίψεις του μέλλοντος. Οι οργανισμοί και τα όργανα που έχουν δραστηριοποιηθεί για τις κανονιστικές προεργασίες της νέας Ευρώπης γινώσκουν ότι όφειλαν αναζητήσει σε δύο ζητούμενα: πρώτον, στην προεργασία των ανατολίτιων χωρών επί ατίες και αρχές της δημοκρατίας και δεύτερον, στην αναζήτηση νέων μορφών πολιτικής οργάνωσης περιοχών που αρτιεβιβάσαν την παραέρα παραμονή τους σε μια επιβεβλημένη επικράτεια. Στά δύο αυτά ζητούμενα έχει δοθεί μια ενιαία απάντηση: το ευρωπαϊό κράτος πρέπει να παραμείνει αέριο αλλά θα πρέπει, από την άλλη μεριά, να διεκδικήσει την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με μια δημοκρατική κοινωνία, και να προελατύνει επαρκώς τις μειονότητες και τα δικαιώματα της διαφοράς τους. Αν διατρέφα κανείς όλα τα σχετικά κείμενα της ΔΑΣΕ - όπως τον Χάρτη των Παρισιών, το Κείμενο της Κυπερχαχης για τον Ανθρωπίνος Διάσταση -, τα σχέδια συμβάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης για τις μειονότητες, και το έργο των οργάνων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θα καταντήσει σε ένα υγιές συμπέρασμα: ο σεβασμός στην αρχή της εδαφικής ακεραιότητας επαναβεβαιώνεται, ενώ το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, χωρίς να τροποποιείται, εξειδικεύεται: η αντιπροσωπευτικότητα που απαιτεί η διεθνής κοινωνία ταυτίζεται, για τη νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα, με την αρχή της δημοκρατίας. Κι η αρχή της δημοκρατίας αποκαλύπτεται από την παχια απόδοχή της πλειοψηφίας που κυβερνάει και τις μειονότητες που υποφέρει, για να δώσει τη θέση του σε πολυπολικό μηχανισμό συνλογικής δράσης αποφάσεων - που για την περίπτωση που ορα αχαιωθεί - δηλ. οι πολυμοί εθνογλωσσικοί παρτα η ποσική ειδικών δικαιωμάτων διατάξεις κι εκφράσεις της διαφοράς, ειδικά προστασίας των μειονοτικών λαών. Μόνη ίσως, εκφρασμένη έλαση της υπερνομίας της αρχής της εδαφικής ακεραιότητας, η περίπτωση των Βαλτικών χωρών, που για ειδικό λόγο (Ιρότος ενεμερλίσι τους και ΕΣΣΔ), η θεσμική Ευρώπη συζητάει τη δυνατότητα αυτοδιάθεσης.

Τα ανθρωπίνων δικαιώματα και η προστασία των μειονοτήτων

Η αρχή της εδαφικής ακεραιότητας επικρατεί, λοιπόν, μέσα στον καθεστώς των ευρωπαϊκών ανακατατάξεων. Αυτός, τυδαχιστόν, φανερώσαν οι συνλογικές διακρίσεις. Αλλά, παραλλήλα, διακαυφώνεται ενδυνάμωρα το διεθνές κέλερ για τον ηρωταία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των μειονοτήτων. Ειδικότερα:

Η ΔΑΣΕ αποδίδει σε μία απογραφή των ανδρικών δικαιωμάτων που ισχύουν στην Ευρώπη. Αυτή η αιφνίδια είσοδος της προϋπάρχουσας συστημικής διάδοσης παραδοσιακών αξιών και πολιτικών δικαιωμάτων - που χρόνια τώρα προσλαμβάνεται στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης - αντιλαμβάνεται την προσδοκώμενη βραχεία προσαρμογή των νεοφερτών χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στο δημοκρατικό σύστημα αξιών. Η πολιτική φύση της ΔΑΣΕ και η σύσταση της από πλευράς συλλογής επιρροών, με πιο εμφανές τρόπο (αντίθετα στην περίπτωση της ΔΕΕΑ, η οποία υπήρξε η πρώτη ανεπίσημη προσπάθεια οργάνωσης ανατολικών χωρών στον τομέα της λατρείας της προέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης) τη βαθμιαία κατανόηση των κανόνων προέλευσης και του κόσμου που συντηρούνται στην Ευρώπη, είναι ιδιαίτερα σημαντική. Οι θέσεις μηχανισμών - οι οποίοι ως ανταγωνιστικές των ήδη υπαρχόντων - η ΔΑΣΕ (και τα όργανά της) μπορούν να αποθούν ποσοτικοί αριθμοί.

Αυτός, όμως, που φαίνεται να είναι πρωτογενής στο πλαίσιο έργου των ευρωπαϊκών οργάνων είναι η ανακάλυψη της προέλευσης των μειονοτήτων. Και για να χτυπήσουμε βαθύτερα: η αυτίωση ότι οι μειονότητες, ως συλλογικές οντότητες, χρήζουν προέλευσης υπέρ του κράτους μέσα στην πρώτη πενήνταετία του 20^{ου} αιώνα. Οι θέσεις αυτές μειονοτικές συμβάσεις, η ρυθμίζει συμβατικές σε ευρύτερα διεθνή κείμενα απορροφάσαν τους μεγάλους ποσότητες, όταν οι εδαφικές ανακαταστάσεις συμβαδίζουν με τη θεωρία διαφορετικών εθνικών γυναικείων σε κράτη που δεν ήταν, για να τα περιγράψουν. Οι προελαττωτικές συμβατικές ρυθμίσεις δημιουργούσαν υποχρεώσεις στα συμβαλλόμενα κράτη να σεβαστούν τις μειονότητες και να βοηθήσουν ενεργητικά στην διατήρηση της διαφορετικότητας τους. Πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι οι συμβατικές αυτές - σε διαφορετικά είδη - δημιουργούσαν δικαιώματα και υποχρεώσεις διακρατικού χαρακτήρα (δηλ. πάνω στα συμβαλλόμενα κράτη αρμόνιαν να επηρεάζουν μία παραβίαση, ή να ζητήσουν την εφαρμογή τους), ή/και περιόριζαν τις υποχρεώσεις - στα άλλα κράτη ή/και απείχοντο, και δεν προσέδιναν, βέβαια, ειδικά όργανα διαπίστευσης ή ανακαταστάσεων των παραβιάσεων.

Σίτις αρχές της δεύτερης πενήνταετίας το μέλημα για την προέλευση των μειονοτήτων οριστικά χωρεί, τόσο για Αγγλίας, ολλανδούς - αγγλούς, όσο και για την Ανατολική - Δύση και τις ανταγωνιστικές του ανακάλυψαν παραδείγματα - όσο και γιατί ο δικαστής υδρόγειος ανακάλυψε μηχανισμούς προέλευσης των ανδρικών δικαιωμάτων. Η άποψη που επικρατεί είναι ότι οι μειονότητες, ή, κατ'ελάχιστον, τα άτομα που τη συνιστούν, αποκαταστάσουν μηχανισμούς περίθαλψης με τη δυνατότητα που έχουν - τουλάχιστον στις περιπτώσεις δικαστικών χώρων - να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους στα προσδεδειγμένα ευρωπαϊκά συστήματα, και σε ένα άλλο επίπεδο να προσφύγουν, αν δεν ικανοποιηθούν, στην διεθνή προέλευση που εφασφαλίζει η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανδρικών

νομων δικαιωμάτων, με τα όργανα διατίθενται οι αποκαταστάσεις παραβιάσεων που διαδέχεται. Με άλλα λόγια, ο ευρωπαϊκός αδελφός δείχνει να συμφωνεί πως η ύπαρξη της αδελφικής προστυχής στα όργανα αυτής της Συμβάνης, και τα ουκ ανήκοντα άρθρα της που περιέχουν σειρά προδιαγεγραμμένων δικαιωμάτων αρκούν για να εξαναγκάσουν ένα σύστημα κρατών να σεβάσθαι τις μειονότητες του. Και για τις χώρες που, έπειτα από αιτήσεις, ισχυρούν ειδικές μειονοτικές ρυθμίσεις, η κατάσταση διαβιβάζεται και ενισχύεται με την Ευρωπαϊκή Συμβάνη.

Θα πρέπει, πάντως, να επισημανθεί ότι η Ευρωπαϊκή Συμβάνη αφήνει ερμεία πολλή από τα δικαιώματα που θα μπορούσε να διαδραμάτιζε μια μειονότητα. Εξάλλου από το γεγονός ότι δεν είναι κατ'αρχήν για να δέχεται συλλογικούς διακρίσεις, έχει και περιορισμούς ουσίας: είναι μια συνθήκη που καταγράφει κυρίως αποτέλεσματα - και ορισμένα νομικά - αφήνοντας αμετάκλητα δικαιώματα συντονισμού και οικονομικά. Ενώ, ταυτόχρονα, δεν διαδέχεται ^{πρωτο} μια ικανοποιητική ρητήρα για τις διακρίσεις, που είναι η βάση προέλασης των μειονοτήτων, ^{και δεύτερον, δεν} προβλέπει δικαιώματα διατήρησης της διαφοράς από τη δεσποζούσα αντίληψη, χωρίς τη λύση των διακρίσεων γι' αυτό.

Και αν αυτές τις συνθήκες είναι εύλογη η μινιλοποίηση των ευρωπαϊκών μηχανισμών για τη θέσπιση ειδικής προέλασης, από τη στιγμή που τα μεσοπολεμικά έγιναν μια από τις αιχμές αναγνώρισης των λαϊκών εθνικισμών. Σε μια αναγκαστική νεώτερη, το Συμβούλιο της Ευρώπης - ως καλός αγκυρός των αληθινών που διαβλαύνονται στον ευρωπαϊκό χώρο - προέβλεπε, μέσα σε σχετικό μικρό χρονικό διάστημα, δύο σχέδια συμβάσεων, με ειδικό αντικείμενο τις μειονότητες: την Ευρωπαϊκή Συμβάνη για την Προέλαση των Μειονοτήτων και τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες.

Το από ^{του} Ευρωπαϊκής Συμβάνης για την Προέλαση των Μειονοτήτων, αφού αναφέρεται στο Προοίμιο του είναι ανάγκη να διατηρηθεί η πομπωτική και η πολιτιστική πολιτική στα Ευρωπαϊκά κράτη, θέλει ίσως βασικές συνιστώσες του χαρακτήρα της προέλασης που περιέχει: ότι τα δικαιώματα των εθνικών, γλωσσικών και θρησκευτικών μειονοτήτων, όπως και των ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες είναι θεμελιώδεις ουσιαστικές της διεθνούς προέλασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. ότι η προέλαση αυτή δεν επιφέρει ουσιώδη ποσοτικά διαφοροποιήματα ή ουσία να είναι ενάντια στις θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου, και ειδικότερα είναι κυρίαρχη, των εδαφικών ακεραιότητας και των πολιτικών ανεξαρτησίας των κρατών. ότι θα πρέπει να πραγματοποιείται με καλές πίστη, με ηνέμα κατανόησης και ανοχής και με ηνέμα "καλής γειτονίας" ανάμεσα στα

υπόψη (Άρθρο 1). Παράλληλα, και για πρώτη φορά σε διεθνές κείμενο, δίνεται ορισμός της μειονότητας, που για τους σκοπούς της σύμβασης αναφέρεται σε α...μιά ομάδα μικρότερη σε αριθμό από το υπόλοιπο του πληθυσμού ενός κράτους, την οποία τα μέλη, που είναι πολίτες αυτού του κράτους, έχουν εθνικά, θρησκευτικά ή γλωσσικά χαρακτηριστικά διαφορετικά από αυτά του υπόλοιπου πληθυσμού, και απαιτούνται από τη βούλησή να διατηρήσουν τον πολιτικό, τη παραδοτική, τη θρησκεία ή τη γλώσσα τους » (Άρθρο 2).

Το σχέδιο της σύμβασης περιλαμβάνει μια σειρά από δικαιώματα και υποχρεώσεις καθώς κι είναι αποτελεσματικό μηχανισμό διεθνούς προστασίας. Ειδικότερα τα δικαιώματα των μειονοτήτων και των μειονοτικών πολιτών περιλαμβάνουν την ισότητα τους με τους υπόλοιπους πολίτες και την απαγόρευση διακρίσεων * τη δυνατότητά τους να επιδιώκουν με άλλα μέσα της ομάδας τους, και πέραν των εθνικών συνόρων * να διατηρούν αλφάβητο και αλφάβητο τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά τους * να χρησιμοποιούν ελεύθερα τη γλώσσα τους, κι αν χρειάζεται αποδέχονται εθελούσια ποσοστό του πληθυσμού μιας περιοχής ή του συνολικού πληθυσμού να μπορούν να επιδοκωθούν με τα κρατικά όργανα στη γλώσσα τους * στην ίδια περίπτωση - αρθρο 24 - κρατικές μειονότητες - το κράτος υποχρεώνεται να παρέχει παύματα της μειονοτικής γλώσσας, ή να δίνει τη δυνατότητα υπαγωγής ιδιωτικών σχολείων για τους του εθνικού, παράλληλα με τη διδασκαλία της επίσημης γλώσσας * να επιτρέψουν τη θρησκευτική πεποιθισμένη τους, κι άλλα * από λωίνου, σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους. Το κράτος έχει την υποχρέωση να μη αδικεί ή ενδιαφέρει πολιτικούς που αποδέχονται στην αφοσίωση των μειονοτήτων ή επιδιώκουν να πραγματοποιήσουν τις πολιτικές ανάγκες σε περιοχές που βρίσκονται μειονότητες * και πρέπει να υποστηρίξουν την αποτελεσματική συλλογή στα δημόσια εκπαιδευτικά των μειονοτήτων, ιδιαίτερα σε θέματα που αφορούν εις περιοχές

(3) που ζουν και στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν (Άρθρα 3-14).[†] Είναι, πάντως, χαρακτηριστικό ότι το σχέδιο σύμβασης ερμειεύεται μέσα σε αυτό το πνεύμα των κανόνων για τις μειονότητες και άλλα περιρριπτικά της απόλυτης ακεραιότητας των προτεινόμενων δικαιωμάτων τους, και για ακόμα υπέρ της εφάρμογής του κράτους και της βελτιστοποίησης, κυρίως από την αρχή επιείκειας της αρχής της εδαφικής ακεραιότητας : το Άρθρο 12 προβλέπει περιορισμούς των μειονοτικών δικαιωμάτων όταν αυτές προέχουν, από το νόμο και είναι αναγκαίες σε μια δημοκρατική κοινωνία προκειμένου το συμφέρον της δημοκρατίας αφοπλιστεί, της προστασίας της δημοκρατίας, της υγείας, της ηθικής, ή των δικαιωμάτων και των ελευθέρων των γειτών. Το Άρθρο 15 ορίζει ότι καθε ατόμο που ανήκει σε μια μειονότητα θα πρέπει να εκπληρώσει πιστά τις υποχρεώσεις του, οι οποίες προκύπτουν από

το καθεστώς του ως πολίτη του κράτους του. Στο ίδιο άρθρο ορίζεται ότι καθε ατο-
μο που ανήκει σε μία μειονότητα είναι υποχρεωμένο να ούθεταί, κατὰ τὴν ἀνάγκη
τῶν δικαιωμάτων του, τὴν ἐθνικὴν κοινότητα, τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων, καὶ εἰδικότερα
αὐτὰ τῆς πλειοψηφίας καὶ αὐτὰ τῶν ἄλλων μειονοτήτων. Ἐνδιαφέρουσα ἐστὶν οὖν,
εἶναι καὶ ἡ διάταξη τοῦ Ἀρθροῦ 16 ποὺ υποχρεώνει τὸ κράτος νὰ παρέχῃ τὰ κατάλλη-
λα μέτρα εἰς μέγεθος ὥστε νὰ ἐκπληρωθῇ ἀπὸ τὴν πλειοψηφίαν
τοῦ πληθους, ὅτι πολὺς δὲν ἀνέχονται μὴ μειονότητα νὰ μὴ υφίσταται διακρίσεις
εἰς βάρος τους.

Ἡ συμβατικὴ προώθηση τῶν μειονοτήτων δὲν ἐπαρτίζεται ἐκτὸς ἀπορροφῆς τῶν συλλογι-
κῶν δικαιωμάτων καὶ υποχρεώσεων ἡ ἀλλὰ προχωρεῖ καὶ ἐν θέσει ἐνὸς διεθνούς μηχανισ-
μοῦ, τῆς Ἑυρωπαϊκῆς Επιτροπῆς γὰρ τὴν Προστασία τῶν Μειονοτήτων. Ἡ ἐπιτροπὴ
αὕτη ἔχει δύο βασικὰ ἀρμοδιότητες: νὰ εἰσέρχεται καὶ νὰ κρίνῃ τὴν ἀναπλήρην τῶν ἀνα-
υποχρεώσεων τὰ κράτη νὰ συντάσσουν κατὰ τρία χρόνια, σχετικὰ μετὰ τὸ πρῶτον
τῆς μειονοτικῆς προστασίας ἐκτὸς τῶν τῶν καὶ νὰ ἐξετάζῃ διαμαρτυρίας καὶ ἀπορρι-
πτικὰς, σύμφωνα μετὰ τοὺς ὅρους τῶν Ἀρθρῶν 25 καὶ 27, σχετικὰ μετὰ τὴν ἀναπλήρην
παραβιάσεων τῶν μειονοτικῶν δικαιωμάτων. Τὰ ὅρια τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Επιτροπῆς,
ὡς αὐτὴν τὴν περιλαμβάνει, προσδιορίζονται ἀπὸ τὰ Ἀρθρα 28 καὶ 29, ποὺ τῆς ἀναθέτουν
νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐναντὶ φίλων διαμαρτυριῶν, ἢ, ὡς περιληφθεὶς ἀποκλίσεις, νὰ συντάξῃ
ἐνὰ υπόμνημα (ἐν ὅποιον νὰ διαπιστώνεται τὴν ὑπαρξὴ ἢ μὴ μίαν παραβίασιν) ἀπὸ
τῶν ἐπιτροπῆς γνησίων τῶν Συμβουλίων τῆς Ἑυρώπης. Ἡ τελευταία μορφοῦται ἐν
μέτρα ποὺ θὰ παρέχῃ γὰρ νὰ ἐπιδεικνύσῃ τὸν βαθμὸν ποὺ τὸ Συμβῆλον

εἶναι φανερό, ἀπὸ τὴν ἀνάγκη ποὺ προέκυψε, ὅτι τὸ σχέδιον τῆς Συμβουλίας γιὰ
τὴν μειονοτικὴν εἰσαγωγὴν ἐκτὸς Ἑυρωπαϊκοῦ χώρου μίαν ἐνδεὴς διαφύλαξιν ποικίλα προστα-
σίας ἀπὸ αὐτὴν ποὺ μὴ εἶχαν συνταχθεὶ οἱ διάσπαρτοι συμβατικοὶ τῶν παρελθόντων.
Ἡ νέα σύμβασις, ὅταν καὶ εἰς τέλος, ἀποδείξῃ τὴν τῆς Ἑυρωπαϊκῆς δημο-
κρατίας ἐξέλιξιν (ὅπως καὶ ἡ σύμβασις γὰρ τὴν Ἀνθρωπίνην Δικαιοσύνην), διαρρυθμίζει
Ἑυρωπαϊκὸν δικαίον, ποὺ φέρει νὰ ἐκτελεσθῇ κατὰ κράτος-μέρος, καὶ κατὰ μὴνολογίαν
ἢ μειονοτικὴν πολιτικὴν ἐννοίαν ἐνὸς διεθνούς μηχανισμοῦ. Ἡ ὑπαρξὴ αὐτοῦ τῶν μηχαν-
ισμῶν, ἐπιδεικνύσῃ τὴν μειονοτικὴν δικαιοσύνην, ἀποδείξῃ τὸ αὐτὸ ποὺ μίαν ἐγγυή-
σιν γιὰ τὰ κράτη ὅτι ἀπὸ τὴν πλειοψηφίαν τῆς θὰ ἐνταπεινωθῶν οἱ ἀφαιρέσεις δικαιώμα-
των τῆς σύμβασις, καὶ θὰ ἀναζητηθῇ ἡ διαχωριστικὴ γραμμὴ ἀνάμεσα ἐν τῇ μειονοτικῇ
δικαιοσύνη καὶ ἐν τῇ δικαιοσύνη τῆς Ἑυρωπαϊκῆς κοινότητος ὡς αὐτὴν ὅπως ἔχει συ-
σταθῇ καὶ ἐκτὸς Ἑυρωπαϊκῆς Συμβουλίας τῶν ὁμοίων τῆς Ἑυρωπαϊκῆς Συμβουλίας δι-
καιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου.

Τέλος, δύο ἄλλα γιὰ τὸ δεύτερον σχέδιον, τὸν Ἑυρωπαϊκὸν Χάρτη γιὰ τὴν

Περιφερειακές ή Μεταβολικές Γλυσσές, που, επίσης, διαανέχεται από την αρχή της διατήρησης των διαφωρετικών πολιτιστικών χειρισμάτων της Ευρώπης, των παραδόσεων και του πνευματικού πλούτου. Η σύμβαση αυτή περιέχει, παράλληλα με τον ορισμό των βασικών εννοιών, μια σειρά από εναλλακτικές υποχρεώσεις για το κράτος, μέσα στο οποίο υπάρχουν περιφερειακές ή μεταβολικές γλυσσές. Οι υποχρεώσεις αυτές αφορούν την επημέλεια, τη χρήση της γλώσσας από τις δικαστικές, και διπλωματικές αρχές από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Παράλληλα το κράτος υποχρεούεται να διευκολύνει τις πολιτιστικές δραστηριότητες, των ομάδων με διαφορετικές γλώσσες, να φροντίσει την απώλειη απολαύσιμης διαρκώς την οικονομική και κοινωνική τους και να καθορίσει, ως διασυνοριακές αυταπαιτήσεις (Άρθρο 6-13). Η ιδιότητα της σύμβασης συνίσταται στον απογραφικό χαρακτήρα όπου των ιδανικών εδωχών προστάτης της γλώσσας. Το καθε κράτος, όταν επικυρώσει τη σύμβαση, θα πρέπει να προσδιορίσει ποιες εδωχές προστάτης αναδέχεται, με ένα minimum τριάντα νέες παραγράφους της, από τις οποίες ορίζεται είναι υποχρεωτικές για το κράτος και δεν αφορούνται ως διακριτικές του θέλησης. Είναι φανερό ότι αυτή η ιδιότητα της σύμβασης οφείλεται ότι μεταβίβη πολιτισμικά των γλωσσικών κατηχοριών στον Ευρωπαϊκό χώρο, που κάνει επιτακτικές μια μεταβιβάση ελαστικότητα στις ρυθμίσεις και για εναρμόνιση των προστάτης. Θα ήταν αδύνατο, για να αναφερθούν σε ένα παράδειγμα, να υπάρχουν ενιαίες υποχρεώσεις για τον παρ' ούτως υποχρεωτικές γλωσσικές επημέλεια ή, ακόμα, χρήση της γλώσσας στα μέσα μαζικής ενημέρωσης τόσο για ένα κράτος που έχει μια γλωσσική μεταβολική ορισμένων χιλιάδων πολιτών, όσο και για ένα κράτος με μια μεταβολική που αριθμεί εκατοντάδες χιλιάδες ή εκατομμύρια πολίτες της.

Ο μηχανισμός προστάτης των μεταβολικών γλωσσών είναι πιο αδύνατος από αυτόν της σύμβασης για τις μεταβολικές : περιλαμβάνει μια επιρροή ειδών που έχουν ως έργο την εξέταση των υποσημάτων των κρατών σχετικά με την εφαρμογή της με τις επιταχές της σύμβασης, που οποίες και έχουν αποδέχεται. Τα όργανα που εμπεριέχονται της Ευρώπης, είναι οι θεσμικοί αποδέχεται και κριτές της εφαρμογής της, και οι αρμόδιοι φορείς για υποδείξεις προς τα ενδιαφερόμενα κράτη.

Οι προσλήψεις του συμβιβασμού

Τι συμφέροντα μπορούν να συναχθούν από την παραπάνω σύντομη περιήγηση; Αβία-
τα θα λέγαμε ότι το κύριο συμφέρον είναι πως η θεωρία οργανικής Ευρώπης, συλλογι-
στώντας τα κίνητρα των λαών, προσπαθεί να εξισορροπήσει τα θεμελιώδη αντίθετα
συμφέροντα; Την ανάγκη να μη διαλυθεί ο συνεπής ιερός της ηθικής, το παραδοσιακό
της, με την ανάγκη να βρεθεί δρόμος για αλληλεγγύη των πιο υγιεινών δυνάμεων του,
που απερχάζονται τη διάλυση του. Έτσι, όμως, οι στόχοι είναι ορατοί, η έσχατη παρακα-
λέσεται. Οι λύσεις της αβεβαιότητας είναι πολλές.

Πρώτα απ' όλα, το τι θα γίνει πραγματικότητα είναι περιορισμένο. Είχα περιγράψει σε δύο συνεντεύξεις;
σε μια επαναδιατύπωση πανηγυρικών χαρακτηρισμών της νέας των ευρωπαϊκών κρατών στην αρχή
της εδαφικής ακεραιότητας ^{και της εθνότητας} - που εντέλεια υποβλέπει την αρχή της αντιστάσεως - και της
συνταξιακής ακεραιότητας που αφορούν τη φωνή της. Αν οι δύο αυτές πτυχές της θεωρίας
διατηρηθούν είναι ουκ ανίκανες, ο φείδωρε να τονίσω ότι είναι αλήθεια, εξαιρετικά
γενετικές και δεν έχουν, πάντως, περιβόησει τα καλά της νομικής δεσμευτικότητας. Όσο
αφού δε της δύο φειδωλίας συμβάσεις είναι άγνωστο εάν υιοθετηθούν ή αν ισχύουν
σύντομα, είδα πάλι να λειτουργούν κατευθυντικά απέναντι στη διατήρηση αλληλεγγύης.

Δεύτερον, τα φειδωλικά προβλήματα είναι ένα από τα προβλήματα αναδιατάξης
στην Ευρώπη, αλλά όχι το μοναδικό. Είναι συζητήσιμο αν σε ορισμένες περιοχές, όπως
της Ανατολικής, όσο και της Δυτικής Ευρώπης, στις οποίες έχει προχωρήσει μια διαδικασία
αποσυρμένης, και τα κίνητρα έχουν υπερβεί για μια αποκατάσταση από το κεντρι-
κό κράτος, είναι δυνατόν πια να καθυστερήσουν οι τάσεις με το οποίο δέχεται την
μειοψηφική συμβαίωση. Σε τέτοιες περιπτώσεις η θεωρία οργανικής Ευρώπης θα
πρέπει να αναζητήσει καλύτερες λύσεις, που για να επιτευχθούν με την αρχή
της εδαφικής ακεραιότητας, θα πρέπει να αποκαρτυθούν έντονα τους απορριπτικούς
παραβάτες. Και είναι αβέβαιο αν πολλές ευρωπαϊκές χώρες είναι έτοιμες να κό-
ψουν τμήματα το νήμα των σχέσεων με λαούς του ευρωπαϊκού χώρου - και να
απορριπτούν, έτσι, πιθανά φεταριστικά οφέλη - συντακτικώς με ιδέες ακεραιότητας
χωρίς την ανδρεία πεποιθήσεως για την επιτυχία ενός τέτοιου εγχειρήματος. Εξάλλου,
σε ορισμένες περιπτώσεις το δικαίωμα του υπο αποσυρμένης λαός είναι τόσο εμφανές,
ώστε καμιά δισταγία δεν υφίσταται διαπιστώσεως ότι εκκινεί για ακεραιότητας.

Τέλος, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η γενετική ευμεταβλητότητα της συμπε-
ρινής Ευρώπης συνδέεται ευθέως με την ευμεταβλητότητα της πολιτικής έντασης της.
Με άλλα λόγια, η βαρύτητα των εθνικιστικών τάσεων και των πολεμικών διατάξεων
του κράτους επηρεάζεται διαφανώς αν ενταχθεί σε μια διαδικασία αναδια-
τάξεων εσωτερικού χαρακτήρα, όπου ο μείζον πολιτικός οργανισμός θα είναι

η ευρύτερη Ευρώπη, αν' όχι, αν ιδωθεί από τη σκοπιά της μεταβολής του χαρακτήρα της Ευρώπης των εθνικών κρατών. Στην πρώτη περίπτωση η οφύλη θα μεταβληθεί, καθώς ζήτησιμ είδους αναδιανομές είναι μοιραίο να επιδωρβούν σε μια διαφορετική διατεταχμένη πολιτική οργάνωση, οι είναι, ίδους, επιδωρβητές, όλων υπάρχουν οι εξ-
χρησεις μιας υπέρτερης εξουσίας που συνδυάζει και διατηρεί έναν βαθμό ελέγχου όλων συνολικά ορίζονται. Στη δεύτερη, όμως, περίπτωση, η ασυλότητα της διατήρη-
σης του status quo ενδέχεται να σημαίνει αιματηρές περιπέτειες στην ήπειρο*
ή, ακόμα, μια αναταραχή στο εθνολογικό φαινόμενο, καθώς η προέκταση πολλών
δυναμικών θα ελφάφει όλους νέους χώρους αλληλεγγύης, και καθώς νέοι συσχετί-
μοί θα δημιουργηθούν, που θα διεκδικούν την ενίσχυση μεγάλων δυναμικών κρατί-
ων. Σε αυτό το σημείο είναι χαρακτηριστικό η στάση της Γερμανίας, με την προέ-
φαση μοναχικής επίκλης της όλων αυτοδιαθέτης των Ιστών.

Απορροσείτο ευχή: είναι καιρός, πιστεύουμε, να συνδεθεί βιαστικά και άρρηκτα
το πρόβλημα των νεο-εθνικιστών με αυτό της ευρωπαϊκής ενότητας. Ηι είναι καιρός
η Ευρώπη των δώδεκα να προχωρήσει -πέρα από τους περιοριστικούς σχεδιασμούς-
σε μια οργανωμένη πρόταση του νέου ευρωπαϊκού χαρακτήρα, όχι πάνω σε μια στε-
νόμαχη οικονομική αντίληψη, αλλά πάνω σε λογική της επιβίωσης της Ευρώ-
πης ως μοναδικού πολιτικού και πολιτιστικού φαινομένου.

* Το κείμενο αυτό προέρχεται από εισήγηση σε ημερίδα, που οργανώθηκε στο Πανεπισ-
τιο Παρισίων, στις 23 Μαΐου 1991. Δεν περιλαμβάνει, συνεπώς, επεξεργασία του εθνολο-
γικού ή της κριτικής (ιδιαίτερα τα σχετικά με Γενεύη και Λα Ρενν-βιζ).